



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Davida Rause, Ph.D., a soudců Mgr. Kateřiny Kopečkové, Ph.D., a Mgr. Petra Šebka v právní věci

žalobce: **Ing. V. A.**
bytem X
zastoupen Mgr. Bc. Ivo Nejezchlebem, advokátem
sídlem Joštova 4, Brno

proti
žalovanému: **Velitel vzdušných sil**
sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29.6.2020, č.j. MO 171008/2020-3031,

takto:

- I. Rozhodnutí Velitele vzdušných sil ze dne 29.6.2020, č.j. MO 171008/2020-3031, se ve výroku I. ruší a věc se v tomto rozsahu vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Ve vztahu k výrokům II. a III. rozhodnutí Velitele vzdušných sil ze dne 29.6.2020, č.j. MO 171008/2020-3031, se žaloba zamítá.
- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 5 614 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce Mgr. Bc. Iva Nejezchleba.
- IV. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal dne 28.4.2008 žádost o dorovnání platu z důvodu nesprávně stanovené pracovní doby za období, kdy byl určován do služeb SAR (Search and Rescue, resp. služba pátrání a záchrany, dále jen „SAR“) a LZS (letecká záchranná služba, dále jen „LZS“), v níž poukazoval na nesprávné rozvržení doby služby SAR a LZS na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin pohotovosti na pracovišti (režim 12/12), ačkoliv náplň pracovní činnosti byla v době pracovní pohotovosti totožná s náplní pracovní činnosti ve výkonu služby. O této žádosti několikrát rozhodoval správní orgán I. stupně, odvolací orgán i soud ve správním soudnictví.
2. Naposledy o shora uvedené žádosti žalobce rozhodoval velitel VÚ 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „prvostupňový orgán“), který svým rozhodnutím ze dne 25.1.2017, č.j. 1124/9/1/2014-2427, částečně vyhověl žádosti žalobce za období, kdy byl žalobce určován do služeb SAR a LZS, a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 237 997 Kč (výrok I.) a současně rozhodl o promlčení veškerých peněžních nároků za období do 28.4.2005 (výrok II.) (dále jen „rozhodnutí o platovém nároku“). Prvostupňový orgán dospěl k závěru, že žalobci byla nařizována služební pohotovost ve smyslu § 30 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (dále jen „zákon o vojácích z povolání“), a posoudil služební dobu pohotovosti převyšující maximální limity doby služby jako pracovní dobu, tedy dobu služby, a vedle již vyplacené odměny za služební pohotovost přiznal žalobci příplatek za práci přesčas dle § 10 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech (dále jen „zákon o platu“).
3. Dále prvostupňový orgán rozhodnutím ze dne 31.7.2017 pod č.j. MO 152295/2017-2427 (dále jen „rozhodnutí o příslušenství k pohledávce“) nevyhověl žádosti žalobce o přiznání příslušenství – úroků z prodlení z peněžitých nároků. Podle prvostupňového orgánu poslední z nároků na zákonný úrok z prodlení z nevyplacení části služebního platu v podobě příplatku za práci přesčas žalobci vznikl ve výplatním termínu za měsíc červenec 2008, tj. k 15.8.2008, a žalobce byl povinen jej uplatnit ve tříleté promlčecí lhůtě. Vzhledem k tomu, že žalobce tento svůj nárok uplatnil dne 24.3.2017, byl již tento nárok promlčen.
4. Zdejší soud předchozí rozhodnutí žalovaného ze dne 12.10.2017, č.j. MO 208998/2017-3031, o odvolání žalobce proti shora uvedeným prvostupňovým rozhodnutím rozsudkem ze dne 30.4.2020, č.j. 62 Ad 3/2018-51, zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Žalovaný se věcí opětovně zabýval a výrokem I. napadeného rozhodnutí změnil výrok I. *rozhodnutí o platovém nároku* tak, že žalobci přiznal odměnu za práci přesčas v délce 3 311 hodin za období od dubna 2005 do července 2008 ve výši 284 825 Kč, výrokem II. napadeného rozhodnutí zamítl jeho odvolání proti výroku II. *rozhodnutí o platovém nároku* a tento výrok potvrdil a výrokem III. napadeného rozhodnutí zamítl odvolání žalobce a potvrdil *rozhodnutí o příslušenství k pohledávce*. Proti tomuto (poslednímu v řadě vydanému) rozhodnutí žalovaného žalobce brojí podanou žalobou.

II. Shrnutí žalobní argumentace

5. Žalobce předně namítá, že napadené rozhodnutí je neurčité a nepřezkoumatelné, neboť do něj prvostupňový orgán nezahrnul konkrétní dny a časy, za které příplatek žalobci za práci přesčas přiznal.
6. Žalobce podrobnou argumentací dovozuje, že služební pohotovost nebyla řádně nařízena ve smyslu § 30 zákona o vojácích z povolání. Argumentuje tak, že pro nařízení služební pohotovosti nebyly splněny zákonné podmínky, kterými jsou důležitý zájem služby, předpoklad výjimečnosti služební pohotovosti a odůvodnění přijetí tohoto opatření. Činnost žalobce i ostatních vojáků na pracovišti byla co do svého obsahu shodná, ať již byla vykonávána v režimu pohotovosti nebo služby. Nadto nelze měnit se zpětnou účinností charakter činnosti žalobce, tj. zpětně přerazovat žalobce z výkonu pohotovosti do služby a naopak.
7. Má-li být pohotovost na pracovišti pracovní dobou, je třeba podle žalobce část této pracovní doby hodnotit jako práci přesčas a poskytnout za ni příplatek dle § 10 zákona o platu (s ohledem na odstup času již v posuzované věci náhradní volno nepřichází v úvahu). Pro práci přesčas je třeba existence důležitého zájmu služby dle § 29 odst. 1 zákona o vojácích z povolání, který ovšem ani tu nebyl naplněn. V neposlední řadě žalobce nesouhlasí s výlučností služby SAR (LZP). Výkon služby v době, kdy se neplní letový úkol (v případě NATINAMDS bojový, případě LZS a SAR úkol k záchraně lidského života nebo zdraví), je zcela shodný.
8. Žalobce dále nesouhlasí se závěrem žalovaného, že jeho nároky jsou zčásti promlčeny; současně vznáší námitku zneužití práva. Služební orgán vůči žalobci využíval tísně, subordinace a nemožnosti obrany pro neexistujícím rozkazům. Služební orgán žalobci neposkytoval součinnost ke stanovení jeho nároku; žalobce nemohl své právo uplatnit, promlčecí doba tak dle názoru žalobce nezapočala běžet.
9. Žalobce dále zpochybňuje závěr žalovaného ohledně promlčení nároku na příslušenství. Nárok na zaplacení úroku z prodlení nemůže být promlčen dříve než by došlo k promlčení samotného nároku. Doplatek za službu přesčas vzniká ze zákona a rozhodnutím služebního funkcionáře o tomto doplatku je deklaratorním rozhodnutím, které stvrzuje nárok příslušníka.
10. Žalobce odkazuje na § 1968 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, podle něhož platí, že pokud není doplatek vyplacen podle uvedených pravidel včas, ocitá se bezpečnostní sbor v prodlení a příslušníkovi počínají plynout úroky z prodlení.
11. V neposlední řadě žalobce odkazuje na rozsudek zdejšího soudu ze dne 10.7.2020, č.j. 62 Ad 18/2019-45, který již o skutkově a právně srovnatelné věci rozhodoval.
12. Žalobce navrhl, aby zdejší soud napadené rozhodnutí, jakož i jemu předcházející prvostupňová rozhodnutí zrušil. Na svém procesním postoji žalobce setrval po celou dobu řízení před zdejším soudem.

III. Shrnutí procesního stanoviska žalovaného

13. Žalovaný se žalobou nesouhlasí a navrhuje její zamítnutí. Taktéž žalovaný setrval na svém procesním postoji po celou dobu řízení před zdejším soudem.

IV. Posouzení věci

14. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s.ř.s.“), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.), žaloba je přípustná (§ 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).
15. Zdejší soud napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.) podle skutkového a právního stavu ke dni rozhodnutí žalovaného (§ 75 odst. 1 s.ř.s.) a bez jednání za splnění podmínek podle § 51 odst. 1 s.ř.s. dospěl k závěru, že žaloba je zčásti důvodná.
16. Zdejší soud se předně zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. Příčinou nepřezkoumatelnosti může být nesrozumitelnost či nedostatek důvodů napadeného rozhodnutí. Pouze přezkoumatelné rozhodnutí přitom může být předmětem hodnocení z hlediska tvrzených nezákonností a vad řízení; nepřezkoumatelnost rozhodnutí představuje vadu, která má za následek nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí, či zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19.2.2008, č.j. 7 Afs 212/2006-76, č. 1566/2008 Sb. NSS). Nepřezkoumatelnost rozhodnutí je dána zejména tehdy, opomene-li správní orgán či soud na námitku účastníka zcela (tedy i implicitně) reagovat. Z napadeného rozhodnutí musí být zřejmé, jak správní orgán rozhodl, a v odůvodnění tohoto rozhodnutí musí být srozumitelně vysvětleny úvahy správního orgánu, proč rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku.
17. Žalobce nepřezkoumatelnost dovozuje z toho, že v napadeném rozhodnutí nejsou uvedeny konkrétní dny a časy, za které byl žalobci příplatek přiznán.
18. *Rozhodnutím o platovém nároku* bylo rozhodováno o žádosti žalobce, v níž žalobce požadoval „dorovnání platu z nesprávně stanovené pracovní doby“ od roku 1999 ve výši nejméně 1 milionu Kč. Podle výroku I. tohoto rozhodnutí *„Žádosti se zčásti vyhovuje a žadateli se podle ust. § 10 odst. 1 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, přiznává odměna za práci přesčas ve výši 237.997,- Kč, jež bude vyplacena do 60 dnů od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí“* Podle výroku II. *„Ve zbylém rozsahu žádost jako nedůvodnou zamítám. Podle § 161 odst. 1 a 2 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění účinném ke dni podání žádosti, jsou navíc nároky uplatněné ve služebním orgánu touto žádostí za dobu do 28. dubna 2005 promlčeny.“* V odůvodnění tohoto rozhodnutí je na straně 15 uvedeno, že nároky do 28.4.2005 se prvostupňový orgán z důvodu jejich promlčení nezabýval. Pokud šlo o období od 28.4.2005 do 31.7.2008, byl žadatel zařazován do služeb SAR (LZPS) rozdělených na každý den vždy na 12 hodin výkonu služby (od 7:00 do 19:00) a na 12 hodin pohotovosti (od 19:00 do 7:00 následujícího dne). Dále je zde uvedeno, že služební orgán z jednotlivých denních rozkazů zjistil konkrétní dny služební pohotovosti ve vojenském objektu a celkový počet hodin služební pohotovosti žalobce. Následně byl proveden výpočet průměrného měsíčního hodinového výdělku žalobce a příplatku za práci přesčas za dobu strávenou výkonem služební pohotovosti ve vojenském objektu. Prvostupňový orgán dospěl k závěru, že žalobci náleží odměna ve výši 237 997 Kč.
19. Z prvostupňového rozhodnutí tedy skutečně neplyne, za jaké konkrétní dny a hodiny byla žalobci částka ve výši 237 997 Kč vyplacena. Toliko je zřejmé, že období do 28.4.2005 považoval prvostupňový orgán za promlčené. Prvostupňové rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné, neboť z něho není zřejmé, proč bylo žalobci tímto rozhodnutím vyhověno pouze v částce 237 997 Kč. Přestože tu jsou obecné závěry prvostupňového

orgánu popsány, není z odůvodnění prvostupňového rozhodnutí zřejmé, jak konkrétně správní orgán k této částce dospěl. Tuto nepřezkoumatelnost však mohl odstranit žalovaný v napadeném rozhodnutí.

20. Žalovaný napadeným rozhodnutím (výrokem I.) změnil rozhodnutí o platovém nároku ve výroku I. následovně: *„Žádosti se zčásti vyhovuje a žadateli se podle § 10 odst. 1 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění účinném pro posuzovaný případ, přiznává odměna za práci přesčas v délce 3311 hodin za období od dubna 2005 do července 2008 ve výši 284 825 Kč.“*
21. V odůvodnění napadeného rozhodnutí pak žalovaný na stranách 7 až 9 uvedl výpočet odměny za práci přesčas včetně příslušných ustanovení právních předpisů a přehledovou tabulku hodin za duben 2005 až červenec 2008 i finanční částky, které se k jednotlivým měsícům vztahují. Z této části odůvodnění napadeného rozhodnutí pak jednoznačně plyne, jak žalovaný k výši přiznané odměny za práci přesčas (ve výši 284 825 Kč) dospěl, čímž plně dostal požadavkům zákona na přezkoumatelnost výroku i odůvodnění správního orgánu; požadavek žalobce, aby tyto informace byly obsaženy i ve výroku rozhodnutí, není opodstatněný. S ohledem na zásadu jednotnosti správního řízení žalovaný mohl svým postupem zhojit nepřezkoumatelnost prvostupňového rozhodnutí ze dne 25.1.2017 a rovněž tak učinil. Napadené rozhodnutí tak vadou nepřezkoumatelnosti netrpí.
22. Skutečným jádrem sporu mezi žalobcem a žalovaným je otázka zákonnosti nařízené služební pohotovosti a povaha činností, které žalobce v rámci služební pohotovosti vykonával, a jejich „podobnost“ s činnostmi nařizovanými v rámci výkonu služby.
23. Otázkou nároku vojáků sloužících u vrtulníkového letectva v režimu 12/12 na doplacení ušlého platu se již opakovaně zabývaly správní soudy (kupř. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16.12.2021, č.j. 1 As 247/2021-40, č. 4303/2022 Sb. NSS, ze dne 21.1.2022, č.j. 10 As 404/2021-39, ze dne 17.2.2022, č.j. 4 As 261/2021-33, ze dne 21.4.2022, č.j. 10 As 406/2021-38, či ze dne 16.8.2022, č.j. 7 As 380/2021-28).
24. Závěry obsažené ve shora uvedených rozsudcích Nejvyššího správního soudu s ohledem na skutkovou totožnost plně dopadají i na nyní posuzovanou věc; zároveň zdejší soud neshledal žádný důvod k tomu, aby se od této konstantní judikatury odchýlil.
25. Podle § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovu služební pohotovost. Podle § 30 odst. 2 tohoto zákona služební pohotovostí se rozumí přítomnost vojáka na stanoveném místě výkonu služby nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby, a připravenost zahájit plnění služebních úkolů na určeném místě a v určeném čase. Voják je povinen se po dobu služební pohotovosti zdržet jednání, které by mu znemožnilo přijetí pokynu a případný výkon služby.
26. Pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt); viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16.12.2021, č.j. 1 As 247/2021-40, č. 4303/2022 Sb. NSS, a ze dne 17.2.2022, č.j. 4 As 261/2021-33.

27. Pokud jde o existenci rozkazu nařizujícího žalobci služební pohotovost, je třeba zdůraznit, že důkazní břemeno ohledně nařízení služební pohotovosti tíží správní orgány (tedy velitele útvaru a velitele vzdušných sil), nikoliv žalobce (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16.12.2021, č.j. 1 As 247/2021-40, č. 4303/2022 Sb. NSS, a ze dne 21.4.2022, č.j. 10 As 406/2021-38). Jak mimo jiné plyne z citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 247/2021-40: *„Pro prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je navíc potřeba doložit existenci „personálního“ rozkazu, tedy rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákovvi (v nynější věci k žalobci), a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Naopak obecné dokumenty, které nestanovují žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR, k unesení důkazního břemene nestačí.“*
28. Neexistence bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ale sama o sobě nesvědčí o oprávněnosti žalobcova nároku. Je proto třeba posuzovat i druhou a třetí výše uvedenou otázku. Pokud by existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služeb SAR a LZS), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.
29. Pokud jde o období roku 2005 a 2006, správní spis neobsahuje žádné organizační rozkazy velitele útvaru. Spisem prochází pouze části organizačních rozkazů ze dne 2.1.2007, 2.1.2008 a 30.9.2008. Výňatky organizačních rozkazů z roku 2008 (v rozsahu, ve kterém jsou ve spisu) obsahují pouze poznámku, že směny LPZS stanoviště Přerov jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, ale o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Pouze organizační rozkaz z roku 2007 obsahuje částečně relevantní pasáže ve vztahu k členění a režimu směn LPZS Přerov, LPZS a LZS Plzeň Líně, a k jejich nařizování. V části organizačního rozkazu z roku 2007 označené jako jeho příloha č. 6 je uveden harmonogram plnění úkolů směny s tím, že doba od 19 do 7 hodin následujícího dne je označena jako „pohotovost na pracovišti“. V příloze je dále uvedeno, že *„velitel 233.vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující).“* Ze žádného z rozkazů, a tedy ani z rozkazu z roku 2007, ale nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanovují žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.
30. Dále správní spis obsahuje výňatky z několika rozkazů velitele vojenského útvaru 4574 (ze dne 6.1.2005, 16.1.2006, 7.2.2007 a 18.1.2008), žalovaným označované jako „denní rozkazy“. Tyto obsahují v rozdělovníku služeb stanovení počtu útvarových směn se jmény vojáků (včetně jména žalobce). Avšak neplyne z nich, že by žalobci byla nařízena služební pohotovost. Nařízení služební pohotovosti žalobci neprokazují ani jiné dokumenty obsažené ve spisovém materiálu, ani svědecké výpovědi. Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17.1.2006, č.j. 42-9/2006-2802/J3, na kterou odkazuje žalovaný, se ve správním spisu nenachází.
31. Na základě shora uvedeného lze konstatovat, že žalobce nebyl konkrétním rozkazem určen do výkonu služební pohotovosti. Současně je třeba odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.4.2022, č.j. 5 As 379/2021-31, kde je konstatováno: *„Pro tyto účely skutečně nelze (ne)existenci formálně bezvadných rozkazů přeceňovat, a to zejména za situace, kdy si byl žalobce rozčlenění směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin pohotovosti nepochybně vědom. Nejedná se tedy o situaci, kdy by žalobce nebyl s obsahem a zejména smyslem*

rozkazu seznámen. Tím soud nikterak nepředjímá, jaké důležitosti by nastíněná otázka nabyla kupř. pro účely posouzení odpovědnosti za újmu způsobenou třetí osobě, či odpovědnosti trestněprávní. Těmito hledisky se však nemusí v právě probíhajícím řízení zabývat.“ Absence konkrétního rozkazu vztahujícího se k nařízení pohotovosti žalobce tak nemusí sama o sobě svědčit o oprávněnosti nároku žalobce.

32. Zdejší soud se dále zabýval otázkou důležitého zájmu, pro který může být pohotovost nařízena. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 16.12.2021, č.j. 1 As 247/2021, č. 4303/2022 Sb. NSS, konstatoval: „*Služební pohotovost představuje výjimečný institut, který typicky nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé). Lze jí užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytné trvale zajistit. Důležitý zájem služby nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 9. 2012, čj. 6 Ads 151/2011-126, č. 2813/2013 Sb. NSS, či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 1. 2017, čj. 11 Ad 7/2015-47). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. H.). Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 zákona o vojácích z povolání.“ (obdobně viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17.2.2022, č.j. 4 As 261/2021-33, a ze dne 14.1.2022, č.j. 4 As 263/2021-34).*
33. V nyní posuzované věci, kdy měla být žalobci nařizována služební pohotovost v letech 2005 až 2008, nebyla tato služební pohotovost výjimečným institutem sloužícím toliko k mimořádným událostem, jak plyne ze shora citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu, ale byla užívána jako běžný prostředek k zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Z toho plyne, že nebyly splněny zákonné podmínky pro to, aby v daném případě byla služební pohotovost žalobci nařízena. Jakkoliv nelze nesplnění formálních podmínek pro nařízení služební pohotovosti pro účely posouzení oprávněnosti nároku žalobce přeceňovat, nelze od něj ani zcela odhlížet.
34. V posuzované věci služební orgány postupovaly v rozporu se zákonem, neboť využívaly institutu služební pohotovosti, aniž by pro to vůbec byly splněny předpoklady. V takové situaci nelze o přenosu důkazního břemena na žalobce uvažovat; jsou to naopak správní orgány, které by musely prokázat, že se po materiální stránce o služební pohotovost skutečně jednalo (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.4.2022, č.j. 5 As 379/2021-31). Takto však neučinily a obsah správního spisu naopak přisvědčuje argumentaci žalobce, že rozdělení služeb LZS a SAR bylo pouze formální, aniž by se od sebe uvedené dva režimy co do obsahové náplně zásadně lišily. Vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 právě sloužil k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě.
35. Tento závěr ostatně podporují i svědecké výpovědi, které se shodují v tom, že i v době pohotovosti byly či mohly být nařizovány činnosti, které vojáci vykonávali v době služby. Z protokolu o výpovědi svědka Ing. M. K. ze dne 2.6.2014, č.j. 216-18/2014-1970, plyne, že

v době, kdy vykonával funkci náčelníka štábu u 23. základny vrtulníkového letectva Přerov, pracovní činnost v rámci pohotovosti nařizována nebyla, v případě, že nařizována byla, byla tato pracovní činnost týkající se výcvikových letů, aktivace RCC (záchranné koordinační středisko) řádně proplacena. Tato pohotovost jim nebyla permanentně nařizována, pokud ale vykonávali nařizenou činnost, tak jim byla proplacena. V případě aktivace si dotýčný voják zapsal skutečnou pracovní dobu do výkazu odpracované doby za daný měsíc (vzlet a přistání), následně to bylo uveřejněno v rozkaze velitele základny a proplaceno. Kontrola skutečné odpracované doby byla u řídicího letového provozu. Ing. M. K. tedy potvrdil, že byla vojákům nařizována práce v souvislosti s předletovou přípravou, letem a poletovou přípravou.

36. Dále z protokolu o výpovědi svědka plk. gšt. v. v. Ing. J. B. ze dne 5.6.2014, č.j. 69833/2014 19, plyne, že směrnice velitele vzdušných sil ke službě SAR nenařizovala služby SAR v době služební pohotovosti a ani ze stupně velení vrtulníkové základny žádné takové nařízení vydáno nebylo. Svědek uvedl, že nemá poznatky o tom, zda vojáci v rámci služby SAR museli v době služební pohotovosti konat konkrétní činnost. V případě, že by v rámci služební pohotovosti došlo ke vzletu vrtulníku či by vyvstala jiná nutnost konat službu, končila by služební pohotovost okamžikem přijetí výzvy ke vzletu nebo vyvstáním nutnosti konat službu a nastupoval by výkon služby a z toho vyplývající nárok na plat za službu místo příplatku za služební pohotovost. Služební pohotovost byla nařizována na základě směrnice velitele vzdušných sil, která se týkala LZS a LPZS a stanovovala 12 hodin výkonu služby a 12 hodin výkonu služební pohotovosti během 24 hodin; čas zahájení a ukončení výkonu služební pohotovosti byl stanoven jím vydávaným organizačním rozkazem na výcvikový rok, který byl platný 365 dní. Letové posádky a pozemní personál služby LPZS byly na konkrétní dny určovány jeho denním rozkazem a průběh jejich služby se řídil směrnicí a časovým rozvrhem uvedeným v organizačním rozkaze, který stanovoval průběh výkonu služby všech vojáků určených do služby SAR (LPZS) a byl stejný po celý rok. Pokud byli vojáci přítomni na pracovišti v režimu pohotovosti, byly jim v rámci tohoto režimu nařizovány lety na záchranu lidského života, lety k pátrání a záchraně a lety na udržení a obnovení rozlétanosti. Pokud se týká vzletu LPZS, pokyny vydávalo RCC, pokud se prováděl výcvik nebo obnova rozlétanosti, rozkazy k těmto letům vydával on, před letem musela proběhnout koordinace s RCC. Předpisem Let-1-1 je nařizována před realizací letu předletová příprava. Při výkonu služební pohotovosti posádka předletovou přípravu nevykonávala, po přijetí výzvy ke vzletu byla ukončena služební pohotovost a započal výkon služby, posádka prováděla předletovou přípravu v nezbytném rozsahu, délka předletové přípravy nebyla stanovena, neboť se řídila konkrétním úkolem. Na vzlet vrtulníku byly stanoveny časové normy, časová norma pro vzlet v noci, tj. v době služební pohotovosti, byla vyšší, než pro vzlet ve dne. Zda RCC vzneslo požadavek na rychlejší vzlet vrtulníku v době, kdy posádka vykonávala služební pohotovost, svědek nevěděl. Rovněž uvedl, že si nepamatuje, že by se stalo, že by v denních rozkazech byl stanovován jiný průběh pohotovosti než v organizačním rozkaze. Ani tato svědecká výpověď tedy činnost vojáků v době pohotovosti (spočívající v doprovodných činnostech) nezpochybnila.
37. Ačkoli nelze vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako pohotovost žádné úkony nevykonávali a že se případně mohli věnovat odpočinku, byli to pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR. Správní orgány pak srozumitelně nevysvětlily (a neplyne to ani z obecně tvrzených rozdílů mezi službami LZS/SAR a integrovaného systému

protivzdušné obrany NATINADS/NATINAMDS na straně 7 napadeného rozhodnutí), jak bylo možné, aby v takové situaci některé činnosti vykonávané v době služby nemusely být vykonávány v době, na kterou byla nařizována pohotovost a proč by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin následujícího dne (a na vojáky vykonávající služební pohotovost) a na dobu od 7 do 19 hod (a na vojáky vykonávající „standardní“ službu) nahlíženo jinak. Zásadním aspektem jak režimu výkonu služby, tak režimu služební pohotovosti je neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přítomni vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku či nikoliv. Vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, kteří rovněž museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, tedy byli kráceni na svých platových nárocích (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.4.2022, č.j. 5 As 379/2021-31).

38. Zdejší soud tak uzavírá, že rozdělení směn v režimu 12/12 bylo formální a účelové. Neexistoval pro něj žádný legitimní důvod. Další doplňování skutkového stavu k této otázce je již nadbytečné, neboť závěr o oprávněnosti nároku žalobce na doplacení platu je s ohledem na výše uvedené dostatečně skutkově podložen (viz body 53 až 59 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17.2.2022, č.j. 4 As 261/2021-33). Zdejší soud tedy dospěl k závěru, že v nyní projednávané věci byly splněny podmínky pro uznání platových nároků žalobce za období tří let zpětně od podání žádosti o dorovnání ušlého platu. V dalším řízení bude na žalovaném, aby určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše nároku žalobce. Nezbytnost zrušení rozhodnutí prvostupňového orgánu o platovém nároku nechť posoudí žalovaný.
39. Shora uvedené se tedy promítlo ve zrušení výroku I. napadeného rozhodnutí zdejším soudem.
40. Žalobce dále napadá správnost závěrů žalovaného ohledně promlčení jeho nároku na doplacení platu. Mezi účastníky řízení přitom není sporu o to, že žalobce svůj nárok uplatnil dne 28.4.2008.
41. Podle § 159 odst. 1 zákona o vojácích z povolání se nárok promlčí, jestliže nebyl uplatněn ve lhůtě, která je stanovena v tomto zákoně. K promlčení se přihlídně jen tehdy, jestliže se ten, vůči němuž se nárok uplatňuje, promlčení dovolá; v takovém případě nelze promlčený nárok tomu, kdo jej uplatňuje, přiznat. Podle § 160 odst. 1 tohoto zákona promlčecí lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Podle § 161 odst. 1 tohoto zákona nestanovuje-li tento zákon jinak, činí lhůta k uplatnění peněžitých nároků ze služebního poměru 3 roky. Podle § 161 odst. 2 tohoto zákona jde-li o opětovné plnění, činí lhůta k uplatnění nároku na jednotlivá plnění 3 roky od jejich splatnosti.
42. Se žalobcem tedy nelze souhlasit v tom směru, že by v nyní posuzované věci existovala desetiletá promlčecí lhůta k uplatnění peněžitého nároku, nebo dokonce, že by tato lhůta nezapočala běžet. Služební poměr vojáka z povolání nepochybně vykazuje odlišnosti oproti jiným zaměstnancům (princip subordinace). To však neznamená, že tato pracovní specifika vojáka z povolání jakýmkoliv způsobem omezují v bránění práv vyplývajících ze služebního poměru. Vztah služební nadřízenosti a podřízenosti v armádě zdejší soud vnímá jako její standardní znak. Lze si samozřejmě představit objektivní důvody, typické pro vojáky z povolání, které by znemožnily žalobci uplatnit svůj majetkový nárok včas

(typicky např. účast na zahraniční misi na místě bez infrastruktury, kde je reálné uplatnění nároku nemožné). Žádné takové důvody však v případě žalobce nenastaly.

43. Pokud měl žalobce za to, že je krácen na svém právu na spravedlivou odměnu, měl možnost uplatnit svůj nárok v zákonné tříleté lhůtě podle § 161 zákona o vojácích z povolání. Žalobce neuvádí, že by jej služební orgán nějakým konkrétním způsobem omezoval v uplatnění nároku. Jediným důvodem, který žalobce uvádí, tak měl být samotný služební poměr, což však není objektivní překážkou pro uplatnění nároku. Z důvodu nadbytečnosti proto zdejší soud neprováděl důkaz stížností jiného vojáka na poměry vládnoucí u „VÚ 4574 Přerov“, neboť ten měl pouze potvrdit výše vypořádaná skutková tvrzení žalobce. Ze shora uvedených důvodů tak žalobce nemůže být v této části úspěšný, a to ani pokud jde o námitku zneužití práva služebním orgánem.
44. Výrok II. napadeného rozhodnutí tedy z hlediska zákonnosti ob stojí, neboť jeho předmětem bylo pouze potvrzení správnosti posouzení otázky promlčení peněžitého nároku za období výkonu služby do 28.4.2005 (výrok I. napadeného rozhodnutí se naopak týkal včas uplatněného peněžitého nároku žalobce, kterým se zdejší soud zabýval výše).
45. Zdejší soud se dále zabýval otázkou promlčení příslušenství pohledávky (výrok III. žalobou napadeného rozhodnutí, *rozhodnutí o příslušenství k pohledávce*).
46. V rozsudku velkého senátu ze dne 10. 3. 2010 ve věci sp. zn. 31 Cdo 4291/2009 Nejvyšší soud konstatoval, že *„povinnost dlužníka platit úroky z prodlení se splněním úvěru nebo jiného dluhu (závazku) nevzniká samostatně (nově) za každý den trvání prodlení, ale jednorázově v den, kterým se dlužník ocitl v prodlení se splněním tohoto závazku; tímto dnem počíná u tohoto práva podle ustanovení § 393 odst. 1 obč. zák. běžet promlčecí doba a jejím uplynutím se právo promlčí ‚jako celek‘“*. Opačný závěr by měl za následek vznik *„nepromlčitelných úroků z prodlení“*. Uvedené závěry potvrdil Nejvyšší soud rovněž v usneseních ze dne 26.5.2014 ve věci sp. zn. 32 Cdo 4064/2013 a ze dne 30.4.2013 ve věci sp. zn. 33 Cdo 572/2013. Právo na úroky z prodlení se promlčuje jako celek, přitom pro určení počátku promlčecí lhůty je podstatný okamžik, kdy se dlužník ocitl s plněním (hlavního) závazku.
47. Přitom vznik práva a jeho vykonání (uplatnění) je třeba důsledně rozlišovat. Jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11.2.2022, č.j. 5 Ads 355/2020-31: *„Nárok na zaplacení úroku z prodlení je však zapotřebí výslovně uplatnit. Ze samotného uplatnění nároku na zaplacení jistiny nelze dovozovat, že byl uplatněn rovněž nárok na zaplacení úroku z prodlení. Je tedy zřejmé, že stěžovateli nelze dát zapravdu, tvrdí-li, že nárok na zaplacení úroku z prodlení nemohl být promlčen dříve, než nárok na zaplacení samotného dlužného platu.“* (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6.1.2014 ve věci sp. zn. 32 Cdo 3873/2012).
48. Namítá-li žalobce, že svůj nárok na příslušenství včas ve svých podáních uplatnil, tak zdejší soud s ním nesouhlasí. V žádosti ze dne 28.4.2008 žalobce výslovně nárok na příslušenství neuplatnil. V této žádosti žalobce opakovaně uvádí, že žádá o dorovnání platu (či ušlé mzdy) z důvodu nesprávně stanovené pracovní doby.
49. Ze správního spisu plyne, že žalobce vznesl nárok na příslušenství v žalobě ze dne 14.7.2008 adresované Okresnímu soudu v Přerově. Podle § 159 odst. 4 zákona o vojácích z povolání se nárok uplatňuje podáním u služebního orgánu; u služebního orgánu žalobce

svůj nárok na příslušenství uplatnil až v odvolání o doplacení ušlého platu ze dne 24.3.2017, neboť až v tomto okamžiku jej uplatnil u příslušného služebního orgánu.

50. Nárok na příslušenství vznesený žalobcem dne 24.3.2017 byl tedy uplatněn až po uplynutí tříleté promlčecí lhůty. Argumenty žalobce, zčásti obdobné těm, které uplatnil k promlčení části nároku, nemohou tento závěr zvrátit. Stejně jako v případě promlčení části nároku žalobce nepřednesl soudu žádné tvrzení, které by svědčilo o objektivní nemožnosti uplatnit tento majetkový nárok včas.
51. Zdejší soud tak uzavírá, že ačkoliv žalobci vznikl nárok na úroky z prodlení z dlužné částky týkající se dorovnání jeho platu, byl povinen tento svůj nárok na příslušenství pohledávky uplatnit, a to ve lhůtě 3 let od jejího vzniku, což neučinil.
52. Žalobce v této souvislosti poukazoval na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.1.2016, č.j. 6 As 75/2015-17, podle něhož nárok na doplatek za službu přesčas vzniká ze zákona uplynutím tří měsíců po jejím odsloužení, není-li za výkon služby poskytnuto náhradní volno. Služební orgán se tedy dostal do prodlení s jeho vyplacením, a tedy žalobci *ex lege* vznikl nárok na zaplacení úroků z prodlení. Zdejší soud v první řadě podotýká, že vznik nároku ze zákona není nic neobvyklého a lze se s tímto setkat i v rovině práva soukromého. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v § 100 odst. 1 uváděl, že právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno. Stejně ustanovení převzal do § 609 i zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Vznik práva a jeho vykonání tak nelze zaměňovat, jak to činí žalobce. Klíčovou otázkou rozhodnutí o příslušenství bylo uplatnění nároku na úroky z prodlení. Argumentace vznikem nároku je tak sekundární. Primární otázkou bylo, zda žalobce svůj nárok na příslušenství řádně uplatnil či nikoliv. Odkaz žalobce na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5.4.2000 ve věci sp. zn. 25 Cdo 213/2000 je rovněž nepřiléhavý, jelikož ve věci projednávané před Nejvyšším soudem tamní žalobkyně nárok na úroky z prodlení řádně uplatnila. Nejvyšší soud v této věci konstatoval, že k prodlení s plněním peněžitého dluhu dochází uplynutím doby splatnosti a právo věřitele požadovat úroky z prodlení vzniká, jakmile došlo k prodlení dlužníka. Ze zákona tak žalobci skutečně vzniklo právo požadovat úroky z prodlení, ale na uplatnění tohoto práva měl tříletou promlčecí lhůtu (§ 161 odst. 1 zákona o vojácích), kterou zmeškal, a to o řadu let, nikoliv o tři měsíce nebo dokonce méně. Otázka, zda nárok vzniká okamžikem odsloužení přesčasových hodin, nebo až tři měsíce poté, tak při rozhodování o promlčení příslušenství (úroků z prodlení), kam ji žalobce v žalobě zařadil, nehrála žádnou roli (shodně viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 29.6.2022, č.j. 30 Ad 16/2020-45).
53. Zdejší soud tedy shledal žalobu v těchto částech nedůvodnou.
54. Zdejší soud proto napadené rozhodnutí ve výroku I. zrušil pro nezákonnost ve smyslu § 78 odst. 1 s.ř.s. a věc v tomto rozsahu vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s.ř.s.). V něm je žalovaný vázán právním názorem zdejšího soudu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 78 odst. 5 s.ř.s.).
55. Ve vztahu ke zbývajícím výrokům napadeného rozhodnutí zdejší soud žalobu jako nedůvodnou zamítl (§ 78 odst. 7 s.ř.s.). Plné uspokojení včas uplatněného nároku žalobce na dorovnání platu nic nezmění na závěru o promlčení tohoto peněžitého nároku do 28.4.2005 a promlčení nároku na příslušenství včas uplatněného peněžitého nároku.

V. Náklady řízení

56. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, jež důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Měl-li úspěch jen částečný, přizná mu soud právo na náhradu poměrné části nákladů.
57. Napadeným rozhodnutím žalovaný rozhodoval o dvou nárocích žalobce, a to o nároku žalobce na dorovnání platu (výrok I. a II. napadeného rozhodnutí) a o nároku na příslušenství k této pohledávce (výrok III. napadeného rozhodnutí). Žalobce byl úspěšný ve věci včas uplatněného nároku na dorovnání platu, tedy byl úspěšný v podstatné části, byť nikoli ve vztahu k nároku na dorovnání platu do 28.4.2005, u něhož se, stejně jako v případě nároku na příslušenství k pohledávce, jednalo o nárok již promlčený. Vzhledem k částečnému úspěchu žalobce proto zdejší soud přiznal žalobci náhradu nákladů řízení ve výši poloviny celkových nákladů řízení.
58. Z obsahu soudního spisu vyplývá, že žalobci vznikly náklady ve výši 3 000 Kč za zaplacený soudní poplatek. Dále se jednalo o náklady právního zastoupení spočívající v odměně zástupce za dva úkony právní služby po 3 100 Kč společně se dvěma režijními paušály po 300 Kč – převzetí a příprava zastoupení, žaloba; podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a d), § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytnutí právních služeb (advokátní tarif). Vzhledem k tomu, že zástupce žalobce je plátcem DPH, byla k nákladům za právní zastoupení připočtena částka odpovídající DPH. Náklady právního zastoupení činí 8 228 Kč. Vzhledem k částečnému úspěchu ve věci byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci náklady řízení v částce 5 614 Kč odpovídající jedné polovině celkových nákladů řízení k rukám zástupce žalobce ve stanovené lhůtě.
59. Žalovanému náhrada nákladů přiznána nebyla, neboť mu žádné náklady nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 2. září 2022

David Raus v.r.
předseda senátu